

ISTORIJA

Valstybinio brandos egzamino užduotis
Pagrindinė sesija

2003 m. birželio 4 d.

Trukmė – 2,5 val. (150 min.)

Kiekvienas iš 1–30 klausimų vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą. Pažymėkite teisingą atsakymą apveddami prieš jį esančią raidę. Nepamirškite šių raidžių įrašyti į lentelę, esančią paskutiniame šio sąsiuvinio puslapyje.

1. Tarpukariu Lietuva daugiausia žemės ūkio produktų eksportavo į:
 - A Latviją ir Estiją;
 - B Prancūziją ir Italiją;
 - C Rusiją ir Lenkiją;
 - D Vokietiją ir Angliją.

2. Kuris technikos pasiekimas buvo įgyvendintas Lietuvoje XIX a. pabaigoje?
 - A Atsidaryta pirmoji oro susisiekimo¹ linija Kaunas–Palanga.
 - B Pastatyta pirmoji elektrinė.
 - C Pradėtos transliuoti pirmosios radijo laidos.
 - D Žemės ūkyje pradėti naudoti traktoriai.

3. XX a. paskutiniame dešimtmetyje Lietuvoje:
 - A įsigalėjo dvipartinė sistema;
 - B įsitvirtino autoritarinis valdymas;
 - C išryškėjo turtinė diferenciacija;
 - D plėtėsi pramonės nacionalizacija.

4. Lietuvoje XX a. pradžioje (iki Pirmojo pasaulinio karo):
 - A įkurta krikščionių demokratų partija;
 - B įsitvirtino totalitarinis valdymas;
 - C įvesta nacionalinė valiuta litas;
 - D panaikinta kultūrinė izoliacija nuo Vakarų.

5. 1920–1940 m. Lietuvos Respublikoje:
 - A M. K. Čiurlionis sukūrė simfonines poemas „Miške“ ir „Jūra“;
 - B pastatyti pirmieji lietuviški profesionalūs operos ir baletų spektakliai;
 - C pradėjo eiti pirmasis lietuvių dienraštis² „Vilniaus žinios“;
 - D Vilniuje atidaryta pirmoji lietuvių dailės paroda.

6. Pasirinkite teisingą XX a. trečiojo dešimtmečio įvykių chronologinę tvarką.
 1. Gruodžio 17 d. valstybinis perversmas.
 2. Klaipėdos krašto prijungimas prie Lietuvos.
 3. Taikos sutartis su Sovietų Rusija.
 4. Žemės reformos įstatymo priėmimas.
 - A 3, 2, 4, 1.
 - B 4, 2, 1, 3.
 - C 3, 4, 2, 1.
 - D 2, 3, 1, 4.

¹ oro susisiekimo – воздушного сообщения – droga powietrzna

² dienraštis – ежедневная газета – dziennik

7. Kurioje eilutėje abu išvardyti asmenys yra buvę Lietuvos komunistų partijos vadovai?
- A Algirdas Brazauskas, Antanas Sniečkus.
 - B Juozas Ambrazevičius, Petras Griškevičius.
 - C Justas Paleckis, Antanas Merkys.
 - D Mykolas Šleževičius, Vincas Kapsukas.
8. 1919 m. bolševikų okupaciniam režimui Lietuvoje vadovavo:
- A P. Bermontas-Avalovas;
 - B V. Dekanozovas;
 - C V. Kapsukas;
 - D J. Paleckis.
9. Kuri iš šių Lietuvos politinių organizacijų susikūrė po Antrojo pasaulinio karo?
- A Lietuvių aktyvistų frontas.
 - B Lietuvos komunistų partija.
 - C Lietuvos laisvės lyga.
 - D Lietuvos socialdemokratų partija.
10. „Lietuvos katalikų bažnyčios kronika“ yra:
- A ateitininkų organizacijos periodinis leidinys;
 - B disidentinio judėjimo periodinis leidinys;
 - C krikščionių demokratų partijos istorija;
 - D Lietuvos katalikų bažnyčios istorija.
11. 1938 m. Lietuvos Respublika:
- A atgavo Vilniaus kraštą;
 - B pasirašė konkordatą su Vatikanu;
 - C prarado Klaipėdos kraštą;
 - D užmezgė diplomatinius santykius su Lenkija.
12. Kurių partijų valdžios koalicija buvo sudaryta Lietuvoje po 1926 m. rinkimų į Seimą?
- A Krikščionių demokratų ir socialdemokratų.
 - B Socialdemokratų ir tautininkų.
 - C Tautininkų ir valstiečių liaudininkų.
 - D Valstiečių liaudininkų ir socialdemokratų.
13. L. Želigovskio intervencijos padarinys:
- A išrinktas Steigiamasis Seimas;
 - B pasirašyta Suvalkų sutartis;
 - C prarasta pietryčių Lietuva;
 - D prarastas Klaipėdos kraštas.
14. XX a. pradžioje (iki 1918 m. Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo):
- A įkurtas Kauno universitetas;
 - B įsteigta Lietuvių mokslo draugija;
 - C nutiestas pirmasis geležinkelis;
 - D pastatyta Elektrėnų elektrinė.

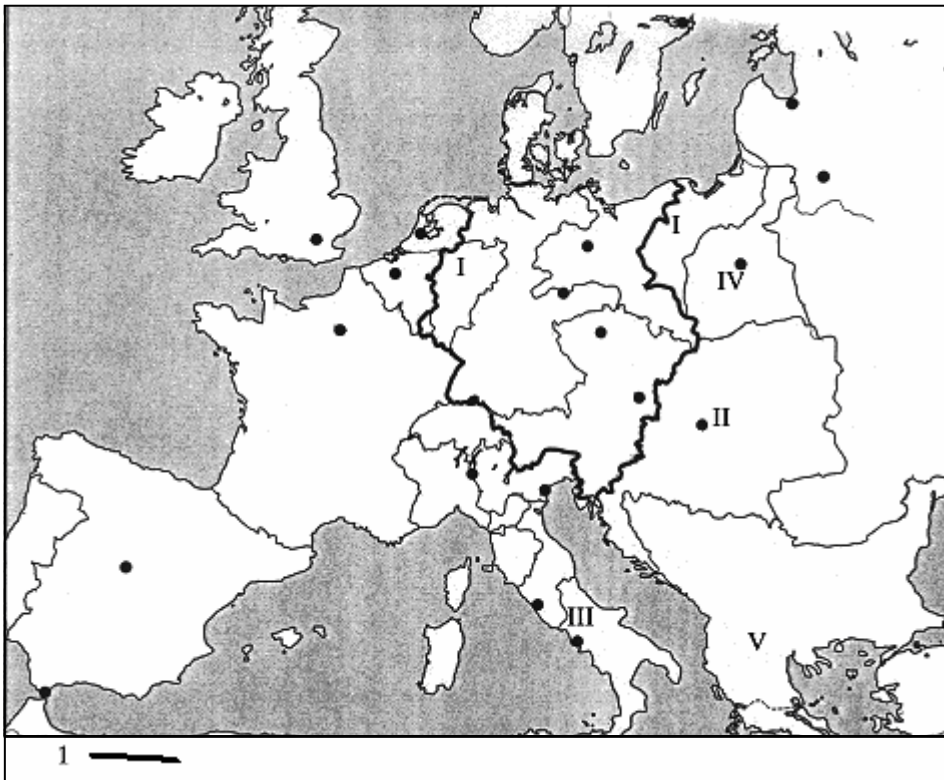
15. Nacistinės okupacijos metu Lietuvoje:
- A nacionalizuota žemė;
 - B susikūrė LAF-o organizacija;
 - C susikūrė VLIK-o organizacija;
 - D uždrausta antisovietinė propaganda.
16. Nuostata, kad Lietuvos Vyriausybę sudaro Prezidentas ir ministrų kabinetas, įteisinta:
- A 1918 m. vasario 16 d. akte;
 - B 1922 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje;
 - C 1990 m. kovo 11 d. akte;
 - D 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje.
17. Pagal 1938 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją Prezidentą rinko:
- A išrinkti Tautos atstovai;
 - B savivaldybės;
 - C Seimas;
 - D visi valstybės piliečiai.
18. Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją:
- A draudžiama versti duoti parodymus prieš savo šeimos narius;
 - B į gyventojų būstą¹ bet kada gali įeiti tik policija;
 - C į žmogaus privatų gyvenimą gali kištis tik spauda;
 - D kiekvienas gali būti baudžiamas už tą patį nusikaltimą antrą kartą.
19. Autoritariniam valdymui įsigalėjus:
- A neribojama politinių organizacijų veikla;
 - B panaikinama nepolitinių bendrijų veikla;
 - C paprastai nekontroliuojama ūkinė veikla;
 - D visiškai suvaržoma piliečių kultūrinė veikla.
20. JAV vyriausybei vadovauja:
- A Kongresas;
 - B Premjeras;
 - C Prezidentas;
 - D Senatas.
21. Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją Seimas:
- A nagrinėja, ar neprieštarauja Konstitucijai Prezidento aktai;
 - B skiria ambasadorius užsienio šalims;
 - C skiria valstybinius apdovanojimus;
 - D svarsto ir priima Konstitucijos pataisas.
22. Kurioje eilutėje išvardytos tik unitarinės valstybės?
- A Brazilija, Lenkija, Vokietija, Lietuva.
 - B Didžioji Britanija, Prancūzija, Lietuva, Lenkija.
 - C Kanada, Lenkija, Lietuva, Brazilija.
 - D Vokietija, Lietuva, Prancūzija, Japonija.

¹ būstą – жилое помещение – pomieszczenie

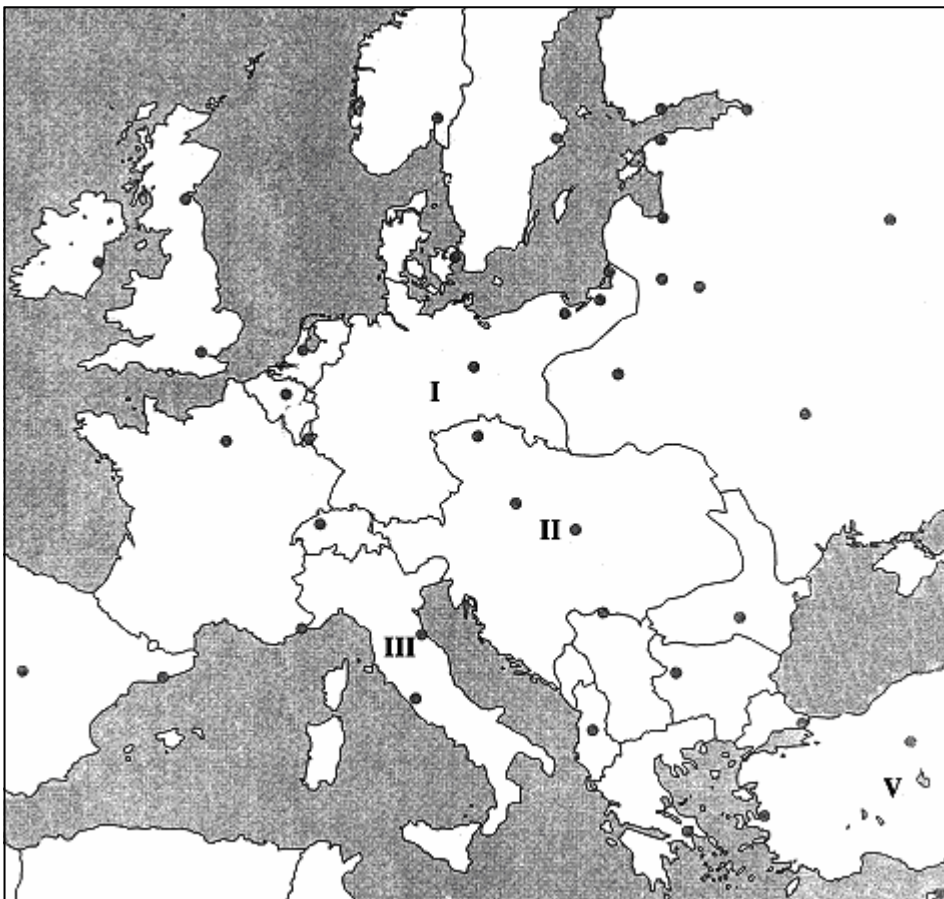
23. Pasirinkite teisingą dokumentų paskelbimo chronologinę tvarką.
1. Abiejų Tautų Respublikos 1791 m. gegužės 3 d. konstitucija.	A	1, 3, 2, 4.
2. Didžioji laisvių chartija.	B	2, 3, 4, 1.
3. JAV konstitucija.	C	2, 4, 3, 1.
4. Žmogaus ir piliečių teisių deklaracija.	D	4, 2, 1, 3.
24. Teisėta interesų grupių veikla, siekianti paveikti politikus, kad šie priimtų reikiamus sprendimus, vadinama:
- A** korupcija;
 - B** lobizmu;
 - C** makiavelizmu;
 - D** provokacija.
25. Valstybėje, vyraujant proporcinio atstovavimo rinkimų sistemai, paprastai išsivirtina:
- A** autoritarinė sistema;
 - B** daugiapartinė sistema;
 - C** dvipartinė sistema;
 - D** vienpartinė sistema.
26. Kurioje eilutėje išvardytos valstybės 2002 m. visos buvo pakviestos į NATO?
- A** Albanija, Estija, Latvija, Slovėnija.
 - B** Bulgarija, Estija, Lietuva, Slovakija.
 - C** Bulgarija, Latvija, Rumunija, Suomija.
 - D** Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Švedija.
27. Pagal 1992 m. Konstituciją Lietuvos valstybės sienos gali būti keičiamos tik tarptautine sutartimi, kai ją ratifikuoja:
- A** 2/3 visų Seimo narių;
 - B** 3/4 visų Seimo narių;
 - C** 4/5 visų Seimo narių;
 - D** valdančioji Seimo dauguma.
28. Kuriame variante yra teisinga tarptautinių organizacijų susikūrimo seka?
- A** JTO, Tautų Sąjunga, Europos Ekonominė Bendrija, NATO.
 - B** Tautų Sąjunga, JTO, NATO, Europos Ekonominė Bendrija.
 - C** Tautų Sąjunga, NATO, JTO, Europos Ekonominė Bendrija.
 - D** Tautų Sąjunga, NATO, Europos Ekonominė Bendrija, JTO.
29. Pagal 1992 m. Lietuvos Respublikos Konstituciją Respublikos Prezidentui atsistatydinus, laikinai jo pareigas eina:
- A** Konstitucinio Teismo Pirmininkas;
 - B** Krašto apsaugos ministras;
 - C** Ministras Pirmininkas;
 - D** Seimo Pirmininkas.
30. Kuris iš šių požymių nėra būtinas šiuolaikinei demokratijai?
- A** Konstituciniai valdžios apribojimai.
 - B** Reguliarūs parlamento rinkimai.
 - C** Valstybės vadovo tiesioginiai rinkimai.
 - D** Vyriausybės atsakomybė piliečiams.

Į 31–44 klausimus atsakykite remdamiesi žemėlapiais A, B bei šaltiniais A ir B.

ŽEMĖLAPIS A

ŽEMĖLAPIS B

ŠALTINIS A

Mes turime pasiekti naudos¹ iš poreikio apginkluoti savo nedidelį kraštą. Vokietijai svarbu ne Prūsijos liberalizmas, bet jos jėga. [...] Prūsija turi sutelkti savo jėgas ir laukti palankaus momento, kuris ne kartą jau buvo praleistas. [...] Ne kalbomis ar balsų dauguma yra sprendžiami didieji laikmečio uždaviniai, bet geležimi ir krauju.

ŠALTINIS B

Ak, tas širdžiai mielas kongresas! Net nelabai aišku, ar jis iš tikro prasidėjęs, [...] Svarbiausi šio puikaus kongreso rezultatai bus ne kas kita kaip masinis sielų išpardavimas, [...] Visa, kas vyksta dabar, nė kiek ne geriau už tai, ką padarė Napoleonas, nes vėl klimpstama² į tą patį.

31. Kurį amžių atspindi užduotyje pateikti šaltiniai ir žemėlapiai?

.....

(1 taškas)

32. Po kurio istorinio įvykio susiformavo žemėlapyje A pavaizduotų valstybių sienos? Nurodykite šio įvykio metus.

Įvykis Metai

(1 taškas)

33. Remdamiesi žemėlapiu A, nurodykite valstybių, pažymėtų romėniškais skaičiais I, II, pavadinimus bei įvardykite teritoriją, pažymėtą romėnišku skaičiumi IV.

I II

IV

(3 taškai)

34. Remdamiesi žemėlapiu A, įvardykite teritoriją, kurios siena pažymėta pirmuoju sutartiniu ženklu.

.....

(1 taškas)

35. Parašykite valstybių, žemėlapyje B pažymėtų romėniškais skaičiais I, II, III, pavadinimus. Nurodykite dešimtmečių sandūrą, kada galutinai susiformavo šios valstybės.

I II III

Dešimtmečių sandūra

(2 taškai)

36. Remdamiesi šaltiniu A, įvardykite asmenybę, kuri savo politinius tikslus siekė įgyvendinti „geležimi ir krauju“.

.....

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

¹ naudos – пользу – korzyść

² klimpstama – погрязаем – grzęźniemy

37. Remdamiesi šaltiniu A, paaiškinkite, kokio pagrindinio tikslo siekė politikas, raginęs apginkluoti savo šalį. Nurodykite metus, kada šis tikslas buvo galutinai pasiektas.

Tikslas

Metai (1 taškas)

38. Remdamiesi žemėlapiu A, įvardykite dvi šiandieninės Lietuvos teritorijos dalis, iš kurių viena priklausė romėnišku skaičiumi I pažymėtai valstybei, o kita – teritorijai, pažymėtai romėnišku skaičiumi IV.

1 2 (2 taškai)

39. Remdamiesi šaltiniu B, įvardykite du istorinius įvykius, kuriuos lygina autorius. Paaiškinkite, kokį dviejų įvykių panašumą nurodo autorius.

Įvykiai

Paaiškinimas.....

..... (2 taškai)

40. Sugrupuokite šaltinius su žemėlapiais pagal šaltinių ir žemėlapių turinio prasmę.

Šaltinis A siejasi su žemėlapiu

Šaltinis B siejasi su žemėlapiu

..... (1 taškas)

41. Nurodykite valstybę, kuri darė įtaką pasikeitimams Europoje, tačiau teritorijų kontinente po įvykių aprašytų šaltinyje B negavo.

.....

..... (1 taškas)

42. Palyginę žemėlapius, nurodykite metus ir įvyki, po kurio pasikeitė žemėlapyje A romėnišku skaičiumi IV pažymėtos teritorijos statusas.

.....

..... (1 taškas)

43. Įvardiję imperiją, žemėlapiuose pažymėtą romėnišku skaičiumi V, nurodykite judėjimą (sąjūdį), kuris darė įtaką šios imperijos teritorijos kitimui.

.....

..... (1 taškas)

44. Po kurio istorinio įvykio iš esmės pasikeitė žemėlapyje B pavaizduotų valstybių sienos?

.....

..... (1 taškas)

Čia rašo vertintojai

I II III

TAŠKŲ SUMA

I 45–59 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B, C, D, E ir F.

ŠALTINIS A

Daugelio kitų autorių tvirtinimu, Periklis pirmutinis pradėjo liaudžiai burtais¹ dalinti užkariautas žemes, duoti jai pinigų teatrui ir atlyginti už valstybines pareigas [...], o kai Tukididas buvo nuverstas ir ištremtas ostrakizmu, jis ne mažiau kaip penkiolika metų iš eilės turėjo tvirtą ir nedalomą valdžią, nors strategas būdavo renkamas tik vieneriems metams.

ŠALTINIS B

Apie respublikos atkūrimą jis dukart susimąstė: pirmąkart – tučtuojau po pergalės prieš Antonijų, kai dar nebuvo išdilę iš atminties dažni Antonijaus priekaištai, tarsi vien per jį, Oktavijų, respublika tebėra neatkurta, o antrąkart – pasibjaurėjęs ilgai užsitęsusia liga [...]. Tačiau persigalvojęs [...] jis nesvyruodamas pasilaikė sau valdžią [...]. Karaliai, draugai, taip pat sąjungininkai [...] susidėję pasišovė baigti ir paskirti Augusto genijui Jupiterio Olimpiečio šventyklą...

ŠALTINIS C

Magistrato orumas² reikalavo, kad visi jam reikštų pagarbą. Fabijus Maksimas, 213 m. pr. Kr. konsulas, sutikęs tėvą, jį priverčia nusėsti nuo žirgo ir taip parodyti deramą pagarbą savo asmeniui.

ŠALTINIS D

Galutinai įsitvirtinęs valdžioje, Neronas puolė į bedievišką darbų sukūrį ir ėmė ruošti kovai prieš visų dalykų sutverėjo³ Dievo tikėjimą. [...] Taip anuomet tas, kuris žinomas kaip pirmasis tarp didžiųjų Dievo priešininkų, buvo pasirengęs išžudyti apaštalus⁴. Istorija pasakoja, kad jam viešpataujant Romoje Pauliui buvo nukirsta galva...

ŠALTINIS E

Nekaringas tautas jis atidavė senatui ir atvirkščiai, stipresnes [...] pasiliko sau [...] Jis taip pasielgė dėl to, kad [...] senato provincijos liktų neapginkluotos [...] ir kad tik jis vienas turėtų savo žinioje ginklus [...]. Siekdamas, kad jiems nekiltų mintis, jog jis kaip ir Cezaris svajojęs apie monarchinio valdymo būdą, jis nustatė 10 metų visų jam atiduotų provincijų valdymo terminą...

ŠALTINIS F

Į visas valdžios pareigas rinkti iš visų piliečių: valdyti visiems kiekvieną ir kiekvienam pakaitomis valdyti visus; į valdžios pareigas parinkti burtais – arba į visas, arba į tas, kurios nereikalauja patyrimo ir įgūdžių [...], tam pačiam asmeniui neleisti eiti valdžios pareigų du kartus arba leisti labai retai [...], leisti teisti visiems ir iš visų sluoksnių...

45. Kurį istorinį laikotarpį atspindi pateikti šaltiniai?

.....

(1 taškas)

46. Kurios valstybės istoriją atspindi šaltinis A? Nurodykite jos valdymo būdą.

Valstybė Valdymo būdas

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—

¹ burtais – (тянуть) жребий – losami (siągnac losy)

² orumas – достоинство – godność

³ sutverėjo – создателя – stworzyciela

⁴ apaštalus – апостолов – apostołów

	Čia rašo vertintojai		
	I	II	III
<p>47. Šaltinyje A teigiama: „atlyginti už valstybines pareigas“. Kuriam tikslui šioje valstybėje buvo įgyvendinamas toks principas?</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>48. Paaiškinkite sąvokos <i>strategas</i>, vartojamos šaltinyje A, reikšmę.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>49. Remdamiesi šaltiniu B, įvardykite valstybę, kurioje vyko aprašyti įvykiai. Nurodykite jos valdymo būdą, išgalėjusį „po pergalės prieš Antonijų“.</p> <p>Valstybė</p> <p>Valdymo būdas</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>50. Šaltinyje B minima Jupiterio Olimpiečio šventykla. Kokia religija vyravo šaltinyje aprašomoje valstybėje?</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>51. Kurios valstybės istorija atspindi šaltinis C? Nurodykite tos valstybės valdymo būdą.</p> <p>Valstybė Valdymo būdas</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>52. Paaiškinkite sąvokos <i>konsulas</i>, vartojamos šaltinyje C, reikšmę.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>53. Įvardykite religiją, prieš kurią kovojo Neronas (šaltinis D). Paaiškinkite, kodėl buvo persekiojami jos išpažinėjai.</p> <p>Religija</p> <p>Paaiškinimas</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>54. Remdamiesi šaltinio F teiginiais, paaiškinkite šaltinyje išreikštą mintį „leisti teisti visiems“.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>55. Kelinto amžiaus įvykiai aprašyti šaltinyje A?</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			

56. Kelinto amžiaus įvykiai aprašyti šaltinyje D?

..... (1 taškas)

57. Remdamiesi šaltinių A, B, C, D turiniu, surašykite juos chronologine tvarka (įrašykite raides):

1 2 3..... 4
(1 taškas)

58. Kuris iš šių (A, B, C) šaltinių turinio prasme siejasi su šaltiniu E? Atsakymą paaiškinkite.

.....
.....
(1 taškas)

59. Kuris iš šių (A, B, C) šaltinių turinio prasme siejasi su šaltiniu F? Atsakymą paaiškinkite.

.....
.....
(1 taškas)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

TAŠKŲ SUMA	_____	_____	_____
------------	-------	-------	-------

Į 60–75 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B bei žemėlapiais A ir B.

ŠALTINIS A (Iš „Izvestijų“ laikraščio)

Mes esame JAV kišimosi į kitų valstybių reikalus liudininkai. Amerikos siekis vadovauti tarptautinei politikai auga lygiagrečiai su vis didėjančiu tam tikrų sluoksnių apetitu. Amerikos lyderiai nenori suprasti, kad seni kolonizatorių metodai bei kietakakčiai¹ politikai jau atgyveno ir yra pasmerkti žlugti. Čia ir slypi esminis Trumeno doktrinos silpnumas.

ŠALTINIS B (Iš Didžiosios Britanijos politiko kalbos)

Nuo Štetenos prie Baltijos iki Triesto prie Adrijos ant žemyno nusileido geležinė uždanga. Už šios linijos atsidūrė visi senosios Centrinės ir Rytų Europos lobiai. Varšuva, Berlynas, Viena, Budapeštas, Belgradas, Bukareštas, Sofija – visi šie garsūs miestai ir teritorijos aplink juos yra sovietų įtakojami ir vis griežčiau Maskvos kontroliuojami. Tik nemirtingos praeities Atėnai gali laisvai spręsti savo ateitį per rinkimus, stebimus anglų, amerikiečių ir prancūzų.

ŠALTINIS C (Iš JAV valstybės sekretoriaus kalbos)

Aš norėčiau Jums, gerbiami ponai ir ponios, priminti, kad situacija pasaulyje yra sudėtinga. [...] Žmonių netektis, akivaizdus miestų, fabriku, kasyklų ir geležinkelių sugriovimas yra apskaičiuotas [...], bet šis akivaizdus sunaikinimas galbūt mažiau pavojingas negu ištisa Europos ekonomikos suirutė. Akivaizdu, kad, norėdama patenkinti poreikius, Europa per 3–4 metus turės pirkti maisto ir kitas būtiniausias prekes iš užsienio, daugiausia iš JAV. Logiška, kad JAV turėtų padėti gražinti ekonomiką į normalią ir sveiką būklę pasaulyje, nes be to neįmanomas politinis stabilumas ir patikima taika. Mūsų politika nėra priešiška kuriai nors šaliai ar doktrinai; ji kovoja prieš badą, skurdą, desperaciją ir chaosą.

¹ kietakakčiai – твердолобые – twardogłowi (uparci)

ŠALTINIS D (SSRS valstybės vadovo atsakymai į „Pravdos“ korespondento klausimus)

Klausimas. Kaip Jus vertinate paskutinę Čerčilio kalbą, pasakytą Jungtinėse Amerikos Valstijose?

Atsakymas. Aš ją vertinu kaip pavojaus aktą, kuriuo siekiama pasėti nesutarimus tarp sąjungininkų ir apsunkinti jų bendradarbiavimą.

Klausimas. Ar galima teigti, kad Čerčilio kalba daro žalą taikai ir saugumui?

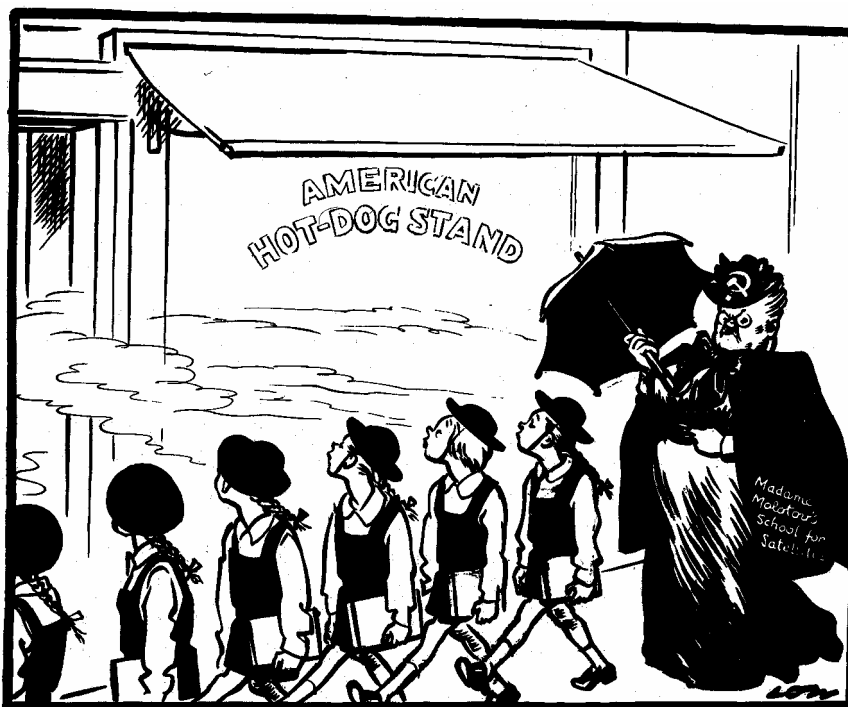
Atsakymas. Vienareikšmiškai, taip. Iš esmės Čerčilis užėmė karo kurstytojo poziciją. Tačiau Čerčilis nėra vienišas – jis turi šalininkų ne tik Anglijoje, tačiau ir Jungtinėse Amerikos Valstijose. Reikia pažymėti, kad Čerčilis ir jo draugai stebėtinai primena šiuo požiūriu Hitlerį ir jo draugus. Hitleris pradėjo kurstyti karą nuo to, kai paskelbė rasinę teoriją, skelbusią, kad tik žmonės, kalbantys vokiečių kalba, yra pilnaverčiai. Čerčilis pradėdamas kurstyti karą remiasi taip pat rasiene teorija, teigdamas, kad tik nacijos, kalbančios anglų kalba, yra pilnavertės ir galinčios tvarkyti viso pasaulio likimą [...]

Iš esmės Čerčilis ir jo draugai Anglijoje ir JAV skelbia nacijoms, nekalbančioms anglų kalba, tarsi ultimatumą: pripažinkite mūsų viešpatavimą savanoriškai ir tada viskas bus gerai, – priešingu atveju karas neišvengiamas.

ŠALTINIS E (Iš JAV prezidento kalbos)

Kai kurioms šalims prieš tautų valią buvo primesti totalitariniai režimai. JAV vyriausybė ne kartą protestavo prieš bauginimą ir prievartą Lenkijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje. Kiekviena nacija turėtų demokratiškai pasirinkti gyvenimo būdą¹. Tačiau dažnai to laisvo pasirinkimo jos neturi.

Jungtinės Amerikos Valstijos savo politika turi remti laisvas tautas, kurias pavergė ginkluota mažuma arba agresoriai iš išorės. [...] Jei nepadėsime Graikijai ir Turkijai šiuo lemtingu momentu, pasekmės gali būti sunkios tiek Rytams, tiek Vakarams. Mes turime nedelsdami imtis ryžtingų veiksmų.

ŠALTINIS F (Karikatūra „Kairėn!“)

Ant moters figūros užrašyta „Madam Molotovo satelitų mokykla“

Ant pastato užrašyta „Amerikiečių dešrainių krautuvėlė“

¹ gyvenimo būdą – образ жизни – tryb žyčia

	Čia rašo vertintojai		
	I	II	III
<p>60. Koku specifiniu terminu istorikai vadina laikotarpį, kurio pradžią atspindi šie šaltiniai.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>61. Kelintame dešimtmetyje vyko šaltiniuose (A, B, C, D, E) aprašomi įvykiai?</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>62. Įvardiję šaltinyje A komentuojamą dokumentą, nurodykite, kuriame iš šaltinių (B, C, D, E) pateikta jo ištrauka.</p> <p>Dokumentas Šaltinis</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>63. Įvardykite politiką, kurio kalbos ištrauka pateikta šaltinyje B.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>64. Paaiškinkite šaltinyje B vartojamos sąvokos „geležinė uždanga“ reikšmę.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>65. Remdamiesi šaltiniu C, nustatykite, kokių dviejų pagrindinių tikslų siekė JAV.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>66. Kaip buvo pavadinta JAV programa, kurios tikslai atsispindi šaltinyje C?</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>67. Įvardykite SSRS valstybės vadovą, kurio atsakymai į „Pravdos“ korespondento klausimus pateikti šaltinyje D.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—
<p>68. Nurodykite šaltinį (A, B, C, E), kuris yra komentuojamas šaltinyje D.</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;"><i>(1 taškas)</i></p>	—	—	—

69. Remdamiesi šaltiniu (kurį nurodėte atsakydami į 68 klausimą) ir šaltiniu D, paaiškinkite kuo šių autorių požiūriai skiriasi į tuometinio pasaulio įvykius.

.....

 (1 taškas)

70. Įvardiję JAV prezidentą, kurio kalbos ištrauka pateikta šaltinyje E, nurodykite, kokios tarptautinės aplinkybės ją sąlygojo.

.....

 (1 taškas)

71. Paaiškinkite sąvokos *totalitarinis režimas* (šaltinis E) reikšmę.

.....
 (1 taškas)

72. Ką karikatūroje (šaltinis F) simbolizuoja moteris ir vaikai?

Moteris
 Vaikai
 (1 taškas)

73. Nurodę ką karikatūroje simbolizuoja dešrainių krautuvėlė, paaiškinkite, kodėl karikatūroje pavaizduota moteris neleidžia į ją užėti vaikams.

.....

 (1 taškas)

74. Remdamiesi šaltiniais C ir F, paaiškinkite, kaip šie šaltiniai susiję arba papildo vienas kitą.

.....

 (1 taškas)

75. Sugrupuokite A, B, C, D, E, F šaltinius į dvi grupes pagal skirtingą tuometinio pasaulio politinių įvykių vertinimą.

1.
2.

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

TAŠKŲ SUMA			
------------	--	--	--

Į 76–90 klausimus atsakykite remdamiesi šaltiniais A, B, C, D, E ir F.

ŠALTINIS A

Mes, Kazimieras, [...] Lenkijos karalystės karalius ir Lietuvos [...] didysis kunigaikštis [...] Lietuvos prelatams, kunigaikščiams, ponams, kilmingiesiems ir miestams [...] suteikiame tas teises, laisves ir imunitetus, kaip turi Lenkijos karalystės prelatai, kunigaikščiai, ponai, kilmingieji ir miestai [...]. Mes [...] nepriimsime [...] Lietuvos [...] kunigaikščių, ponų, kilmingųjų ir miestiečių žmonių duoklininkų, tėvoninių kaimiečių, [...] taip pat prelatai, kunigaikščiai, ponai, kilmingieji, bajorai ir miestiečiai jokių būdu tenepriima mūsų ir mūsų įpėdinių žmonių, kurios lyties ar padėties jie bebūtų.

ŠALTINIS B

Kauno gubernijos valstiečių sudėtis 1859 m.

Apskritis	dvariškiai	lažininkai	činšininkai	iš viso
Kauno	1151	10464	1587	13202
Ukmergės	1948	26590	612	29150
Zarasų	1406	26449	1206	29061
Panevėžio	1511	20319	9047	30877
Raseinių	848	13721	8397	22966
Šiaulių	572	17971	10154	28697
Telšių	64	464	17084	17612
Iš viso gubernijoje	7500	115978	48087	171565

ŠALTINIS C

ŠALTINIS D**(Iš Jogailos privilegijos Lietuvos bajorams)**

Kiekvienas priėmęs katalikų tikybą karys ar bajoras, ir jų palikuonys¹ bei teisėtieji paveldėtojai², turi ir turės pilną ir visokeriopą teisę valdyti, [...] parduoti, dovanoti [...] pagal savo laisvą valią ir norą pilis, valsčius, kaimus ir namus ir viską, ką iš tėvų palikimo valdo, taip, kaip panašiomis teisėmis naudojasi ir kiti kilmingieji kitose mūsų Lenkijos karalystės žemėse, kad neatrodytų, jog jie nelygūs teisių atžvilgiu, tuo tarpu kai juos jungia tai, jog jie yra vienos karūnos pavaldiniai.

Pagal seną paprotį karo žygis pasilieka kiekvieno pareiga, kuri vykdoma savo nuostoliais ir išlaidomis.

ŠALTINIS E

Lenkijos karalius, Didysis Lietuvos [...] Kunigaikštis drauge su [...] seimu [...] iš ilgos patirties pažinę įsisenėjusias mūsų valdymo ydas [...] labiau už gyvybę [...] brangindami [...] išorinę nepriklausomybę bei vidinę laisvę [...] priimame šią Konstituciją [...]

Bajorų luomui iškilmingiausiai užtikriname visas teises, laisves, prerogatyvas bei pirmenybes privačiame ir viešajame gyvenime [...] Valdymą turi sudaryti trys valdžios [...]: įstatymų leidžiamoji valdžia seime, aukščiausioji vykdomoji valdžia karaliuje [...] ir teisminė valdžia [...]

Liberum veto [...] panaikiname visiems laikams [...]

Aukščiausią įstatymų vykdomąją valdžią atiduodame karaliui [...]. Vykdomoji valdžia negalės leisti ar aiškinti įstatymų, [...] keisti seimo nustatyto išdo pajamų pasiskirstymo, skelbti karų.

ŠALTINIS F

Stoti į darbą valdiniai privalo saulei tekant, o išeiti leidžiantis. O kuris žmogus, nepasisakęs urėdininkui prie vaito, išbėgtų iš valako, tai tą žemę su visais trobesiais, kurie liks, atiduoti kitam, o pabėgusio pats urėdas ir per vaitą turi ieškoti; o suradus, jei jo nepanorėtų atiduoti, reikalauti per teismą.

76. Kokie du reikšmingi LDK visuomenės socialiniai pokyčiai atsispindi šaltiniuose A, D, E, F?

1.

2.

(2 taškai)

77. Kurio iš šių pokyčių (kuriuos nurodėte atsakydami į 76-ąjį klausimą) padariniai atsispindi šaltinyje B? Atsakymą pagrįskite šio šaltinio duomenimis.

Pokytis

Pagrindimas

.....

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai

I II III

I	II	III

¹ palikuonys – потомки – potomkowie

² paveldėtojai – наследники – spadkobiercy

	Čia rašo vertintojai		
	I	II	III
<p>78. Kaip kitą socialinį pokytį (kurį nustatėte atsakydami į 76-ąjį klausimą), reglamentuoja šaltinis E?</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>79. Įvardykite dokumentą, kurio ištrauka pateikta šaltinyje A. Kelintame amžiuje jis buvo priimtas?</p> <p>Dokumento pavadinimas Amžius</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>80. Įvardykite dokumentą, kurio ištrauka pateikta šaltinyje E. Nurodykite tikslią šio dokumento priėmimo datą.</p> <p>Dokumento pavadinimas</p> <p>Metai mėnuo diena</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>81. Šaltinyje F yra ištrauka dokumento, kurį priėmus buvo pradėtas reikšmingas ūkio pertvarkymas. Kaip šis pertvarkymas vadinamas? Kuriais metais jis pradėtas?</p> <p>Pavadinimas Metai</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>82. Šaltinyje D pateikta Jogailos privilegijos bajorams ištrauka. Remdamiesi žiniomis, nurodykite, kurioms dar dviems Lietuvos socialinėms grupėms jis irgi suteikė privilegijų?</p> <p>.....</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>83. Kuris iš šių šaltinių (A, D, E, F) tiesiogiai siejasi su šaltinyje C pavaizduotu istoriniu asmeniu?</p> <p>Šaltinis</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>84. Nurodykite šaltinyje C pavaizduoto istorinio asmens pavardę. Kokiu įvykiu ir kada baigėsi jo valdymas?</p> <p>Pavardė</p> <p>Įvykis Metai</p> <p style="text-align: right;">(1 taškas)</p>			
<p>85. Paaiškinkite šaltiniuose B, E, F vartojamų sąvokų reikšmę:</p> <p>činšininkai</p> <p>liberum veto</p> <p>urėdas</p> <p style="text-align: right;">(3 taškai)</p>			

86. Palyginę šaltinius A ir F, nustatykite, kuris iš jų labiau suvaržė valstiečių teisinę padėtį? *Atsakymą paaiškinkite.*

.....

 (2 taškai)

87. Šaltinyje A minima LDK diduomenė: „kunigaikščiai, ponai, kilmingieji...“. Kaip buvo vadinamas ją atstovavęs valdžios organas? Po kurio įvykio ženkliai sustiprėjo šio organo įtaka krašto valdymui?

Organo pavadinimas
 Įvykis
 (2 taškai)

88. Kurią valdymo formą buvo siekiama įtvirtinti šaltinyje E pateiktame dokumente?

.....
 (1 taškas)

89. Šaltinyje E teigiama: „Iš ilgos patirties pažinę įsisenėjusias mūsų valdymo ydas“. Kuri kita šaltinio mintis tiesiogiai siejasi su minėtu teiginiu? *Atsakymą paaiškinkite.*

.....

 (1 taškas)

90. Kuris švietėjų iškeltas valstybės valdymo principas įtvirtintas šaltinyje E? *Atsakymą pagrįskite remdamiesi šaltinio teiginiais.*

.....

 (1 taškas)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

TAŠKŲ SUMA			
------------	--	--	--

Juodraštis